

^lan 5. Evropske konvencije : Pravo na slobodu i bezbednost li~nosti

Du`ina pritvora i du`ia krivi~nog postupka u Austriji

Slu~aj Nojmajster (Neumeister Case)

F. Nojmajster, austrijski dr`avljanin, `iveo je u Be~u i bio vlasnik i direktor velikog transportnog preduze}a. U avgustu 1959. godine protiv njega je pokrenuta istraga pod sumnjom da je sau~estvovao u poreskoj utaji u iznosu od nekoliko miliona {ilinga. On je bio optu`en 23. februara 1961. godine, i slede}eg dana je pritvoren. Nojmajster je 12. maja 1961. godine oslobođen iz pritvora i u julu iste godine je oti{ao na odmor u Finsku sa odobrenjem istra`nog sudije. Međutim, 12. jula 1962. godine ponovo je uhap{en i pritvoren, {to se dogodilo samo nekoliko sati po{to mu je odbijeno odobrenje da ponovo ode u Finsku na odmor. Ovo je usledilo po{to je jedan od saoptu`enih izneo ozbiljne optu`be protiv Nojmajstera.

Nojmajster je ulo`io ~etiri zahteva za oslobađanje iz pritvora. Prvi zahtev, ulo`en 23. jula 1962. godine, je odbijen 10. septembra 1962. godine sa obrazlo`enjem da postoji opasnost od bekstva. Drugi, ulo`en 26. oktobra 1962. godine, je odbijen sa istim obrazlo`enjem, a sud je takodje odbio i ponudu optu`enog da polo`i jemstvo u iznosu od 250.000 {ilinga. Tre}i zahtev, sli~an drugom, ulo`en je 12. jula 1963. godine i takodje je odbijen. Najzad, ~etvrti zahtev je ulo`en 6. novembra 1963. godine i ponudjeno je jemstvo od milion {ilinga, medjutim sud je zahtevao jemstvo u iznosu od 2 miliona {ilinga.

Izuzetno komplikovana preliminarne istraga zaklju~ena je 4. novembra 1963. godine i optu`nica, koja se odnosila na 10 osoba, medju kojima je bio i Nojmajster, podignuta je 17. marta 1964. godine. Sud je potom smanjio iznos jemstva za njegovo oslobađanje na 1.750.000 {ilinga, a kasnije (3. juna 1964. godine) na milion {ilinga i Nojmajster je, po{to je polo`io sigurnosne papire u ovoj vrednosti, oslobođen iz pritvora. Sudjenje je po~elo 9. novembra 1964. godine i kona~no okon~ano 2. jula 1968. godine, kada je Nojmajster osuđen na 5 godina strogog zatvora (kazna je smanjena za period koji je proveo u pritvoru).

Neumeister je u predavci koju je podneo Evropskoj komisiji 12. jula 1963. godine tvrdio da su povredjena njegova prava garantovana članom 5(3) i (4) i članom 6(1) Konvencije.

Evropski sud je najpre razmotrio da li je dužina pritvora bila u skladu sa garancijama sadržanim u članu 5(3) Konvencije. On je naglasio da se svako ko je optužen za krivično delo mora smatrati nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona, a da je svrha člana 5(3) da garantuje privremeno puštanje na slobodu u slučaju kada je dalje zadržavanje u pritvoru prestalo da bude opravdano. Osim toga, domaći sudovi su ti koji utvrđuju sve neophodne činjenice, da bi odlučili o postojanju potrebe u javnom interesu da se odstupi od načela o poštovanju slobode pojedinca. Evropski sud utvrđuje da li je Konvencija povredjena pošto razmotri razloge koje su domaće sudske vlasti navele u odlukama o zahtevima za oslobađanje iz pritvora, kao i istinite činjenice koje je podnosilac predstavke naveo.

Nojmaister je bio u pritvoru u toku dva vremenska perioda. Prvi period od dva meseca i 17 dana Evropski sud nije mogao uzeti u razmatranje, zbog toga što je predavka bila podneta Evropskoj komisiji u trenutku kada je prošlo više od 6 meseci od odluke o njegovom zahtevu da bude oslobođen. Međutim, Evropski sud je uzeo u obzir ovaj prvi period kada je razmatrao opravdanost drugog perioda pritvora.

Kada je reč o drugom periodu u trajanju od dve godine, dva meseca i četiri dana, Evropski sud je istakao sledeće činjenice. Najpre, iznenadjuje podatak da Nojmaister nije nijednom podvrgnut ispitivanju u periodu od njegovog drugog hapšenja 12. jula 1962. godine do 4. novembra 1963. godine (period od petnaest meseci), osim jedne prilike kada je nakratko suočen sa jednim od sauptuženih. Kada je reč o opasnosti od bekstva na koju su se pozivale sudske vlasti, Evropski sud je istakao da se ona ne može procenjivati isključivo u svetlu težih kazni kojih se on plaćio posle svedoženja jednog od sauptuženih, već se moraju uzeti u obzir i drugi faktori (moral i karakter optuženog, njegovo zanimanje, veze sa porodicom i zemljom i njegova finansijska situacija). Osim toga, opasnost od bekstva se očigledno smanjivala protekom vremena koje je proveo u pritvoru, jer je bilo vrlo verovatno da će se ovo vreme biti uračunato u kaznu koja bi mogla biti izrečena. U ovom slučaju, u oktobru 1962. godine opasnost od bekstva nije više bila tako velika da se ne bi moglo razmotriti određivanje jemstva. Iako se Evropski sud nije izjasnio o tačnom iznosu jemstva koji bi bio primeren u ovoj situaciji, on je kritikovao domaće sudske vlasti iz dva razloga. Prvo, njihovo odbijanje da razmotre ponudu jemstva postajalo je sve manje opravdano kako je ponudjeni iznos postajao bliži svoti koja se objektivno mogla smatrati dovoljnom garancijom. Drugo, sam način

utvrđivanja iznosa jemstva isključivo u odnosu na svotu novca na koju se Nojmajsterova optužba odnosila nije bio u skladu sa članom 5(3), jer cilj jemstva nije naknada novčanog gubitka već obezbeđivanje prisustva optuženog na sudjenju. Zbog toga se iznos jemstva mora utvrditi prvenstveno uzimajući u obzir njegova sredstva i odnos sa osobama koje su spremne da garantuju za njega. Iz ovih razloga Evropski sud je našao da je član 5(3) povredjen.

Nasuprot ovome, Evropski sud je istakao da je dužina samog sudjenja bila opravdana zbog složenosti slučaja i brojnih drugih razloga, tako da član 6(1) nije bio povredjen.